

॥ ॐ तत्सत् परमात्मने नमः ॥

श्री विजय-वृन्दा

नाटकनां गायनो.

कर्ता—व्यास जेशंकर भाधवल.

छपावनार

श्री शंकर विजय कलम, कराची.

आवृत्ति १ ली.

प्रति १०००,

स पत १९६६.

(ग्रन्थ स्वामित्वना सर्व हक्क कर्ताએ स्वाधीन રાખ્યા છે
માટે કર્તાની રજા સિવાય કોઈએ છાપવું છપાવવું
કે બજાવવું બજાવવાવું નહિ)

કરાચી : બાંદર રોડ પર આવેલા મનોહર પ્રેસમાં
એન. જી. દવેએ છાપ્યાં.

મૂલ્ય બે આના.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ સંગ્રહ

૪૫૮૫
૧૨૨

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કાપીરાખિ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૪૫૮૫ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ પિચ્છ વૃંદ ના ૨૩ નાં
ગાથનો

વિષય ૮ : ૨

અર્પણ પત્રિકા.

સ્વર્ગવાસી

વડીલ બંધુ મૃદુલનાલાલ નાથવણ.

આપના મારા પ્રત્યેના અત્યંત વાત્સલ્ય પ્રેમથી માતા પિતાના
મરણના દુઃખનું બાલ્યાવસ્થાની અંદર પાંચ વર્ષ સુધી ચલિત
સ્મરણ ન થવા દેવા જેવો આપનો પ્રેમાળ પ્રયત્ન,
વિદ્યાભ્યાસ સમયે મળેલી આપની અપૂર્વ મદદ તથા
આપની મળેલી કાવ્ય રચનાની કુર્ચીઓ (કે જેને
આધારે આપું કાંઈ કાર્ય કરવાને લાગ્યશાળી
થયો છું), વગેરે અનેક ઉપકારોના બદલામાં
આ ન્હાનકડું પુસ્તક આપને અર્પી
હું કૃતાર્થ થાઉં છું.

લિ. આપનો આત્મીય
જેશંકર.

આવજી વડ ૧૪, અંબલ ૧૯૬૬.

પાત્રોનાં નામ.

સુત્રધાર—નાટ્ય પ્રયોગનો તંત્રી.

નટી—સુત્રધારની સ્ત્રી.

સુંદરસેન—વીર નગરનો રાજા.

દુર્મતી—સુંદરસેનની રાણી.

વિજય—સુંદરસેનનો લઘુ બન્ધુ.

તૃન્દા—વિજયની સ્ત્રી પુષ્પસેનની પુત્રી.

પુષ્પસેન—પુષ્પાવતીનો રાજા.

કેશવ—પુષ્પસેનનો પુત્ર.

માલિની—કેશવની સ્ત્રી સુંદરસેનની પુત્રી.

લોખાનાથ—વીરનગરનો એક સુધરેલો ગ્રહસ્થ.

મિસ મેના—સુબધની એક છકેલ લેડી ! લોખાનાથની સ્ત્રી.

મોજલાલ—લોખાનાથનો નોકર.

લેરવાનંદ—લોખાનાથ, સન્યાસ લીધા બાદ.

કપટ—સુંદરસેનનો સ.જો.

શેરખાં—કપટનો હનુરીયો.

તારાચંદ—વીરનગરનો એક ગ્રહસ્થ.

ચાપદાર, સિપાઈયો, હાસીયો, નગરનો, નગરશેઠ, કાળસેન, નાયકો, દરબારીયો, વગેરે.

વિજય વૃન્દા નાટકનો ટુંક સાર.

અંક પહેલો.

પ્રવેશ ૧ લો—બાગમાં સુતેલા વિજયનું સુરૂપ જોઈ, દુર્મતીએ તેના પર મોહિત થઈ, પોતાની કામી વાંચ્છના વિજયને જાહેર કરવી વિજયે તેનો તિરસ્કાર કરી ચાલ્યા જવું. કપટના કહેવાથી દુર્મતીએ સુંદરસેનને તેડાવી વિજય પર ખોટો આરોપ સુકી, તેને દોષિત કરાવેલો. આથી સુંદરસેને વિજયને દેશ નિકાલ કરવો.

પ્રવેશ ૨ જો—મોહલાલની હાસ્યથી ભરપુર કાર્ય કરવાની રૂઠી. ભોળાનાથને ન્યુસ પેપરમાંથી મિસ મેનાના અંબધ વિષે આર્ટીકલ વાંચતાં મોહલાલની સલાહ લઈ તેણે તથા નોકરે સુખધ જવા તૈયાર થવું.

પ્રવેશ ૩ જો—વિજયને મળેલા દેશવટાથી કપટનો આનંદ. વિજયને આવતો જોઈ કપટે છુપાઈને વિજયની હીલચાલ જોવી. વિજયનો વિલાપ. દુર્મતીએ આપેલો પત્ર લઈ જોકે હાસીએ આવી વિજયને તે આપવો. વિજયે દુર્મતીને પ્રિયારવી. કપટે પ્રગટ થઈ વિજયને તાનો મારવો. વિજયે

તેને ધિક્કારવો. આથી કપટે ગુસ્સે થઈ તેના પર હુલ્લો કરવો. વિજયે તેને હરાવવો. કપટના ધરગરવાથી વિજયે તેને માફી બક્ષા ચાલ્યા જવું. કપટે પેતાના બચાવ માટે કુલાવું.

પ્રવેશ ૪ થો-વિજયને મળેલા દેશવટા માટે મોજલાલ પશ્ચાતાપ કરે છે ત્યાં શેરખાને આવતો જોઈ મોજલાલે છુપાઈ જવું. શેરખાનો રા સ્થિતિ માટે શોક. મોજલાલે પ્રગટ થઈ તેને સ્ત્રી મેળવી આપવા વચન આપવું.

પ્રવેશ ૫ થો-વિજયને પત્ર પહોચાડનાર હાસીએ આવી દુર્મતીને વિજયે પત્રને લેમજ દુર્મતીનો કરેલો તિરસ્કાર જણાવવો. આથી દુર્મતીને તે વાત પ્રસિદ્ધ થતાં રાજાને તે બાબતની જાણ થાય. તેથી શંકા થતાં, રાજાને વશ કરવા મનસુખો કરવો. કપટને ઉક્ત બાબતમા તેણે નદદ કરવા માટેનો પત્ર લખી મોકલાવવો.

પ્રવેશ ૬ થો-પુષ્પાવતીના રાજાની પુત્રી વૃન્દા યમુનેશ્વર મહાદેવનું પુજન કરે છે ત્યાં શિકારે નીકળેલ કપટનું આવી ચડવું. વૃન્દાને જોઈ મોહિત થઈ કપટે તેનું હરણ કરવું.

પ્રવેશ ૭ મો-મોજલાલ તથા લેળનાથે મુંબઈમાં “મુધરેલ સંસાર” પત્રના આગ્રીટર મારફત મિસ મેનાને મળવું.

મિત્ર મેનાની કેટલીક શરતો કબુલ રાખ્યા બાદ, સોજાનાથે તેણીના સંબંધમાં જોડાવા ભાગ્યશાળી થવું (!)

પ્રવેશ ૮ મો-હરણ કરેલ વૃન્દા પર કપટ બળાત્કાર કરવા જાય છે ત્યાં વિજયે આવી વૃન્દાને મુક્ત કરી પોતે કેદ પકડાવું.

પ્રવેશ ૯ મો-કપટની છાવણીમાં સ્થિપાઈયોનો હાસ્ય વિનોદ. દુર્મતીએ મોકલેલ પત્રનો ઉત્તર વાળવો. વિજયને તાબે થવા માટે કપટે કરેલ હુકમનો વિજયે તિરકાર કરવો. આથી કપટે તેને ઠાર મારવા તૈયાર થવું. ત્યાં વૃન્દાના કહેવાથી તેની મદદને માટે આવેલા કેશવે આવી વિજયને બચાવવો. કપટ તથા તેના લશકરે નાશી જવું.

અંક પહેલો સમાપ્ત.

અંક બીજો.

પ્રવેશ ૧ લો-વિજયને માટે ચિન્તા કરતી વૃન્દા.
વિજય તથા કેશવે આવી મળવું. વૃન્દાએ વિજયનું સુરૂપ
લેઈ મોહમાં પડવું.

પ્રવેશ ૨ જો-દુર્મતી કપટે જણાવેલી યુક્તિ
પ્રમાણે રાજાને વશ કરવાના વિચારો ચલાવે છે ત્યાં રાજાએ
આવવું. અતિ પરિશ્રમને લીધે રાજાએ નિદ્રાવશ થવું. દુર્મતી
ના તેડાવવાથી કપટે આવી રાજાને નિદ્રાવસ્થામાં બાંધી કેદ
કરી મામમાં પોતાની આજી ફેરવવા હુકમ કરવો.

પ્રવેશ ૩ જો-ન્યુ દેશન પ્રમાણે ભોજાનાથ મિસ
મેનાને ડેસ્કીંગ કરાવે છે ત્યાં તારાચંદ લેણુદારનું આવવું.
તેનું અપમાન કરી ઘરમાથી તેને બહાર કાઢવો. આથી તારા-
ચંદનું ગુસ્સે થવું.

પ્રવેશ ૪ થો-વિજય વૃન્દાના સુરૂપથી મોહિત થઈ
તેને મળવાના વિચારો કરે છે ત્યાં વૃન્દાએ તેને મળવા
આવવું. અરસ પરસ પ્રેમ પ્રદર્શિત કરવો. કેશવે તે છુપાઈને
જોતાં તે બંનેને સંબંધથી જોડવા યુક્તિ રચવી.

પ્રવેશ ૫ મો-ફરવા નીકળેલ મિસ મેનાએ મોજી-
લાલની પાસે ભોજાનાથથી તદ્દન કંટાળી બીજો પતિ મેળવવા

વિચાર કરવો. મોજલાલે પોતાના શેઠના શ્રેયાર્થે ઝીંને શેર-
ખાંને આપેલ બચન પાલનર્યે મિસ મેનાએ તે વાત કબુલ
રાખતાં મોજલાલે શેરખાંને તેડવા જવું. લોળાનાથે આવી
મેનાને મળવું. મેનાએ તેને દુર ઉભા રહેવા કહેવું. શેરખાંએ
આવી મિસ મેનાને મળવું. તેની સાથે સંબંધ સાંધી લોળા-
નાથનું અપમાન કરી મિસ મેનાએ શેરખાં સાથે જવું. તારા-
ચંદે આવી લોળાનાથે પોતે કરેલ પ્રીયાદનો સમન અપા-
વવો. આથી કંટાળી લોળાનાથે સન્યાસ લેવા ચાલ્યા જવું.

પ્રવેશ ૬૭—પુષ્પસેન રાજાએ લેરવાનંદ (સન્યાસી
થયા બાદ લોળાનાથ)ને પોતાની દરબારમાં લાવવા પ્રધાનને
મોકલવો. કેશવની સાથે વિજયને જોઈ પુષ્પસેને તેને નવિન
માણસની ઓળખાવું. માટે કેશવને પુછવું. કેશવે સર્વ વૃતા-
ન્ત જાહેર કરી વૃન્દાને વિજય સાથે દ્વંદ્વમેળાપ થવો. સુંદર-
સેનના ખબર લેરવાનંદ સ્વામી તરફથી વિજયસિંહને
મળતાં પોતાના બન્ધુની મદદે જવું.

પ્રવેશ ૭૮—વૃન્દા વિજયની રાહ જોતી ઉભી છે ત્યાં
કેશવે વિજયની વિદાયગીરી બાબત જણાવવું. આથી વૃન્દા
એ કેશવને ધિક્કારી લેખ લઈ પોતાના પ્રીતમની શોધે જવું.
કેશવે વિજયની શોધ માટે પ્રતિજ્ઞા લઈ ત્યાંથી ચાલ્યા જવું.

પ્રવેશ ૮ મો-કપટથી કંટાળી નગ્નજનોને વિજયે
આવી મળવું. વિજયની સાથે તેઓનું પાછા પ્રવું.

પ્રવેશ ૯ મો-સુંદરસેન જેલમાં પશ્ચાતાપ કરે છે ત્યાં
વિજયની મદદે નીકળેલ કેશવનું આવવું. સુંદરસેનની ઓળ-
ખાણ થતાં તેને મીઠાઈના ટોપલામાં જેસાડી જેલમાંથી બ-
હાર લઈ જવો.

અંક બીજો સમાપ્ત.

અંક ત્રીજો.

પ્રવેશ ૧ લો—મિસ મેનાએ શેરખાં પાસે સ્વતંત્ર ફરવાનો હુકમ મળ્યો. આથી શેરખાંએ તેને શિક્ષા કરવી. મિસ મેનાની બુમો સાંભળી કપડે ત્યાં આવવું. મિસ મેનાએ શેરખાંના સંબંધથી બુદ્ધિ થઇ કપડ સાથે સંબંધ સાંધવો. શેરખાંએ કપડ તથા મિસ મેના પર ગુસ્સે થઇ તેને પાયમાલ કરવા વિચાર કરવો.

પ્રવેશ ૨ જો—મિસ મેનાના પ્યારમાં પડેલા કપડને દુર્મતીએ મિસ મેનાનો ત્યાગ કરવા હુકુમ કર્યો. આથી કપડે ગુસ્સે થઇ દુર્મતીને પોતાના મહેલમાંથી કાઢી મુકવી. દુર્મતીનો કરેલી બુલ માટે પસ્તાવો. મિસ મેનાએ તેણીની કરેલ પાયમાલી માટે મિસ મેનાને પીસ્તોલથી ઠાર કરી પોતે આપઘાત કરવો. મિસ મેનાનો પશ્ચાતાપ

પ્રવેશ ૩ જો—વૃન્દાને પોતાનો પતિ ન મળતાં આત્મહત્યા કરે છે ત્યાં મોજલાલને ઘેર જતાં સ્વામી ભેરવાનંદે આવી તેને તેમ ન કરવા સમજાવવું. વૃન્દાને પોતાના સ્વામીનો પતો મળતાં ગુફા તરફ મમન કરવું.

પ્રવેશ ૪ થો—જેલમાંથી નાસેલ રાજાની ખબર પડતાં કપડે તેની પાછળ જવું. કપડને જોઈ કેશવે રાજાને ગુફા

તરફ જવાનું જણાવી પોતે કપટ સાથે વાત કરવા રોકાવું કપટે કેશવને ઓળખતાં તેને કેદ કરવો.

પ્રવેશ ૫ મો-વિજયે સુંદરસેન માટે શોક કરવો. વૃન્દાએ આવી ત્યાં તેને મળવું. અરસ પંરસ પ્રેમ પ્રદર્શિત કરી હર્ષિત થવું. સુંદરસેને વિજયને મળી કેશવના ગુણનું વર્ણન કરી તેનો ઉપકાર માનવો. કેશવે કરેલ કૃત્ય સાંભળી વૃન્દાએ કેશવ પર ચડાવેલ આળ માટે પસ્તાવું. મોજાલાલે કેશવના ખબર મળતાં વિજયને આવી કેશવ કેદ પકડાયાના ખબર આપવા. આ સાંભળી વૃન્દાએ મુર્છિત થવું. લેરવાનંદે તેને શાન્ત કરી ગુફામાં લઈ જવી. મોજાલાલે શેરખાંને સુંદરસેનની મદદ માટે લશ્કર તૈયાર કરી રાખવાનું સમજાવવા માટે જવું સુંદરસેન તથા વિજયે કેશવની મદદે જવું.

પ્રવેશ ૬ ઠો-સભામાં કેશવે કપટનું અપમાન કરવું. આથી કપટે તેને ફાંસી આપવા હુકમ કરવો. લોળાનાથ પર ફરીયાદ કરનાર તારાચંદને ન્યાયનો અન્યથા કરી કપટે હંડ કરવો, તારાચંદે પસ્તાવું.

પ્રવેશ ૭ મો-મોજાલાલના કહેવાથી શેરખાં લશ્કર સહિત રાજાની મદદે જતાં રસ્તામાં સુંદરસેને તેને મળવું. એક સિપાઈએ ત્યાં આવી ખબર આપવા કે મોજાલાલને

કપટે આપણો (રાજાનો) મહદમાર ભણી ઠાર કર્યો અને કેશ-
વને પણ આજે ફાંસીનો હુકમ થયો છે. આ સાંભળી તેની
મદદે જવું.

પ્રવેશ ૮ મો—કાળસેને કેશવને મુક્ત કરવો. કપટે તેને
મુક્ત બેઠ પસ્તાવું. ફરીથી કેદ કરવા પ્રયત્ન રચવો. સુન્દર-
સેને આવી કપટને કેદ કરવો.

પ્રવેશ ૯ મો—ધાયલ થએલ મોજલાલ વિલાપ કરે છે
ત્યાં વૃન્દા તથા ભેરવાનંદનું અનાયાસે આવવું. મોજલાલ-
નો ધા ફાવવો. રાજાના વિજયનો ઠંઢેરો સાંભળી સર્વેએ
કચેરી તરફ જવું.

પ્રવેશ ૧૦ મો—પુનઃ રાજ્ય પ્રાપ્ત થતાં સુન્દરસેનનો
આનંદ, ભેરવાનંદ, વૃન્દા તથા મોજલાલનું આવવું. રાજા
એ આથી હર્ષીત થવું. શેરખાને સેનાપતિનો હોદ્દો મળવો.
મોજલાલને પ્રધાનપદ આપવું. કપટે પોતાના કૃત્ય માટે
પસ્તાઈ સાધુ બનવું. કેશવની સાથે માલિનીનો હસ્ત મેળા-
પ કરી વિજયને રાજ્ય સોંપી સુન્દરસેને ભેરવાનંદના શિષ્ય
થવું. સર્વેએ મળી હૃદયર સ્તુતિ કરી હર્ષ પ્રદર્શિત કરવો.

ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ

વિજય વૃન્દા નાટકનાં ગાયનો.

અંક પહેલો.

સ્તુતિ.

સુત્રધાર—

૧

શંકર સુખકર સ્વામી,
સહાય કરો શુભ પાણી; —શંકર૦
નિજ સેવકની વાણી, પ્રેમ સહિત ઉર આણી,
સહાય કરો સુત જાણી—શંકર૦
પ્રભુ એક બરોસો તમારો, સંકટ સૌ સ્નેહે નિવારો,
પાપ અમારાં અમાપ, વિભુવર પાપ અમારાં અમાપ,
તોપણ તુજ કૃપાથી ટળશે, સર્વ અમારા તાપ—શંકર૦

નટી—

૨

વિશ્વના વિહારી, ગોવિંદ ગિરધારી,
હાસને સહાય કરો સ્વામી;

સહાય કરો સ્વામી (૨)-વિશ્વનાં

ધુ પ્રદ્વાદ મીરાંને તાર્યા, જણી પોતાનાં હાસ,
ગોકુળના ગોવાળ બનાને, પીધી આહિરની છાસ-સહાયં
કળીર, કમાલ, સુધન્વા કેરી, સ્નેહે લીધી સંભાળ,
કૌરવ કુળનો નાશ કરીને, ભકત કીધા ભુપાળ-વિશ્વનાં

દુર્મતી—

૩

ભુલી ગે છું જાનરે, જોઈ મનહર મુરતી—ભુલીં
પ્રેમ તણી છે પ્યાસી હાસી, રાખો કરી દીલજાનરે-જોઈં
ચુંબનની જરી ચટક ચખાડો, રહું બનીને શુભ મરે-જોઈં

વિજય—

૪

આ શું વદોછો પ્રિય બન્ધુ મારા—આ શુંં
સ્વપને ન હમ્મણું પરધન હારા—આ શુંં
સાગર માળા કદી તણ ધાયે,
પણ આ દેહે તે કેમ ધાયે—આ શુંં
મરવું ગણું છું જીવનથી સાફ,
સુણી તમ વચનો બળે દિલ માફ—આ શુંં

દુ. સુ. કે.—

૫

ચતુરાઈ તારી જણી સેતાન (૨)
ચતુરાઈ તારી જણી;

વિજય—પ્રપંચી તમ રાણી,
 નારી કેરા કંઠમાં કસાણા છે મુનણુ--ચતુરાઈ
 દુર્મતી-વિચારીને વડ્યો વાત;
 વિજય-ધિક્ક છે નારીની જાત,
 પ્રપંચીના પાશ માંહી સપડાયો લોળો જાત;
 કપટ-તજ બકવાદ;
 વિજય-ખાશે લાત;
 સુંદર-શો ઉત્પાત, હાં, -ચતુરાઈ

મોજલાલ— ૬
 શોખીનો નિશદિન કરતા પ્રેરે,
 અન્યનું વચન કાન નવ ધરે-શોખીનો
 પ્રભાતે હઠી ટી કોફી પીધા પછી ચીરૂટ મુખમા ઘાલે,
 હરપણમાં મુખ જોઈ પોતાનું, શીરના બાલ સંભાળે-શો
 શર્ટ પેન્ટને વેસ્ટ પેરીને સ્ટોકીંગ છુટ તે ઘાલે,
 કોલર નેકટાઈ અસ્મા ચડાવી, પુર મીઠજમાં ચાલે-શો

લોળાનાથ— ૭
 શીર ધરી ટોપી, લૈ સોટી, ફરીશું મુખઈની બજારમાં;
 ખ્યારીના ખ્યારમાં, બહાલીના બહાલમાં,
 મુખી થૈશું આ સંસારમાં-શીર

અહસ્ય બની પછે પુછાઈશું જન સમાજમાં,
રહિશું પ્રિય પ્યારીના પ્યારમાં-શીર૦

વિજય—

૮

વંદન છે મુજ જન્મ ભુમીને બહાલા બન્ધુને પ્રણામ,
બહાલા બન્ધુ ને પ્રણામ (૩) વંદન૦
જીવમી પ્રપંચી, પાપી જનોથી દુઃખી દીસે સંસાર,
મલકાયે નિજ મનમાં દુષ્ટો, આખર થાયે ખુવાર,
ઘસ ગતિ તારી છે અતિ ન્યારી,
કપટ કૃતિ આજે તારી નિહાળી-બહાલા૦

શેરખાં—

૯

દેખી દુર્ગતા દીવની, અચ્છી તરાહ પહેચાની,
ઘર ઘરકુ જોડે જાની, મુઝકે નહિ દીલજાની-દેખી૦
બહાદુરીમેં પહેલે નંબર, સીપાઈકે સરદાર,
ઘોડે ચડકે લડના ફિરના, ઉસ્મેં ખી હુશીયાર-દેખી૦

શેરખાં—

૧૦

મુજે માથુક, મીલે તો દીલમેં આરામ,
હરદમ બનુંગા મે ઉરકા ગુલામ;
ખાના પીના ખુબ મોજ ઉડાના,
મોટર ગાડીમેં પ્રીરનેકા કામ-હરદમ૦

૧૯

માથુકકી તળીયત રંજ હોવે તો,
ખાના પીના સબ મુઝકુ' હરામ-હરદમ૦

દુર્મતી—

૧૧

મુજ પત્ર વાંચીને વિજય મન લલચાશે,
પ્રીતે પ્રીતમને પ્રભુ પ્રતાપે પમાશે;
મદન મનાવું, રસીયો રમાડું, અરપું હું સ્વામીને
તન મન ધન;
પ્રીતે રીઝાવું, વચને વધાવું, સ્નેહથી સોંપું--તન૦
રસીક મનોહર, રસીયા સાથે, રહીશું અરપી--તન૦
ઉત્તર મળતા, શંકા ટળતાં, શુભ સ્નેહ જરૂર જણાશે. પ્રીતે૦

દુર્મતી—

૧૨

અરપેલા પ્રેમ પરે ફર્યું પાણી,
નિજ હાથે બાલ બની ધુળધાણી,
રૂપ કાન્તિ પર મોહ હું પામી, આખર હું જ ઠગાણી-અ૦
પત્ર લખ્યો મેં પ્રેમ ધરીને, તેથી તો હું જ ફસાણી-અ૦

વૃન્દા—

૧૩

શું ધારે મન તન તારૂં, લવ જતાં થાશે ન્યારૂં;
માની બેઠું છે શું મારૂં, રૂધીર પડ પાચ વાળું,
બા'રથી ભોવાનું સારૂં, જ્ઞાન વિનાનું અંધારૂં--શું૦

મોહમાં ફસાવનારૂં, આખરે મવાનું ન્યારૂં,
તરવા આ ભવ સિંધુ ખારૂં, શિવ રટણ તારૂં બાળું-શું૦

વૃન્દા, સખીયો— ૧૪

દીનાનાથ હયાલ સદાશિવ સ્નેહ થકી સ્મરીયે;
સ્નેહ થકી સ્મરીયે, અહરનિશ તુજ રટણ કરીયે,
ગંગધર, ગુણ તારા કથીયે, સદાશિવ, અરણ્ય ચિત્ત ધરીયે,
નિશદિન રટતાં નામ, સદાશિવ ભવસિંધુ તરીયે-દીના૦

કૃપટ— ૧૫

ચટકતી ચાલ તારી, મોહ કરનારી,
પ્યારી રાણી બની મહેલ દીપાવળે,
સફળ જીવન મમ તમ થકી પ્યારી,
જરી પ્રેમીને પ્રેમ બતાવળે;

વૃન્દા—જરા ધર્મ કેરૂં ધ્યાન તું લાવી જો,
રામનાર હરનાર કેરૂં બાંધી જો,
ધર્મને સંભાળી જો, નીતિને નિહાળી જો,
મુંદ મતી યે શું બેઠા,
જરી ધર્મ ધ્યાન તું લાવી જો-જરી પ્રેમી૦

મીસ મેના—

૧૬

પ્યારા મારા, છખીલા છેલ છોગાળા,

સંગે રે'શુ' પ્રિય પ્યારી સદાય;

ઠહાલા મદન સમાન છો રૂપાળા,

લટકે લોભાવો લાલા, વશ કીધી લોખી બાળા,

લટકાળા, મટકાળા, ચટકાળા, રઢીયાળા—ઠહાલાં

લોખા—વાણી તમારી પ્યારી, પ્યાર વધારેરે,

મન મલકાવે, ચિત ચલકાવે—લટકાળાં

વૃન્દા—

૧૭

વિશ્વંભર વે'લેરા આવી ઉગારો,

દીન દાસને નાહક શાને રીખાવો;

દ્રૌપદીને ચીર આપીયાં, ભરી સભા મોઝાર,

સુણી સ્તુતિ ગજરાયની, રનેહે લીધી સંભાળ,

વિષુ વાંકે નાહક શુ' સતાવો, દાસીને બચાવો,

ઉગારો-દીન દાસનેં

આંક પહેલો સમાપ્ત.

અંક બીજો.

વૃન્દા—

૧૮

પ્રભુ તુજ ગતિ ન્યારી, તુજ હાસ છે દુઃખીયારી-પ્રભુ
 ધર્મ પાડતાં સત્રી તનુજે, બીતિ જરી નવ ધારી,
 દુષ્ટ પંજેથી બચાવી મુજને, સહે છે દુઃખભારી....ઈ....પ્રભુ
 પ્રભુ અમારા દોષ અતિશય, આજ દીયો વિસારી,
 કર જોડીને વિનવું તુજને, સહાય કરો શ્રી મોરારી....ઈ....પ્રભુ.

દુર્મતી—

૧૯

સખી આજે પ્રપંચે ફસાવી, વશ કરશું લોળા ભરથાર,
 હારે વશ કરશું લોળા ભરથાર (૨) -સખી
 કરી લટકો, ને મટકો, ને ચટકો,
 બતાવીશું રાજાને પ્યાર અપાર,
 જણાવીશું રાજાને પ્યાર અપાર (૨) સખી
 રંગે રમીડી, લટકેથી લોભાવી, હર્ષાવીશું પ્યારાને પ્યાર,
 હર્ષાવીશું પ્યારાને પ્યાર અપાર,
 લટકેથી લોભાવીશું ભરથાર-સખી

મુંદરસેન—

૨૦

વાંહલી વશ કીધો મુજને પ્યારથી, રહીયાળી નારી,
 વાણી મુણી તાહરી, ગતિ માહરી, યૈ જાવરી-રહી.

લટકાં પર વારી જાઉં, ચરણે ચંચળતા જાળું,
તુજ રતિ ગતિ આજ જોતાં, મતિ-માહરી૦

દુર્મતી—

૨૧

પોઢા પોઢા પ્રીતમ પ્રાણ પ્રેમથી પોઢાડું,
પ્રેમથી પોઢાડું રનેહ સાંકળે જીલાવું-પોઢા૦
પુષ્પ શય્યા તમ કાળે સજાવું,
તમ કારણ રંગ રાગ હું મચાવું,
તમ દર્શનથી મન મલકાઉં,
ઠંડાલ ધરી વાલમને મોતીડે વધાવું-પોઢા૦

ભોળા-ભોળ—

૨૨

જા જા કરી બકવાટ, મારું માથું શીઠ ખાય તું,
કહું છું અહિંથી તું જા-
બીન રજાએ ઘરમાં પેસી,
કરે બકવાટ, સાથે ઉતપાત,
ખાશે હવે લાત જલદી જા-

બિજય—

૨૩

એન પડે નહિ ચતુરા મુજને ક્યાં જઈ કહું,
ચીરાય છે મુજ ચીતડું દુઃખ શી રીતે સહું---

કામણુગારી, નયન કટારી, હૃદયે રમણી આજ મારી,
 ઘાયલ કીધો પ્રાણુ પ્યારી, શું હવે કરું-ચેન૦
 લટકાળી તુજ ચાલ ભાળી, વિસર્યો હું મુજ ભાન પ્યારી,
 રનેહથી શરમાવનારી, તુજ વિયોગે બળું-ચેન૦
 પ્રેમ પાશે બાંધ્યો મુજને, દિલ કયા નહિ લેશ તુજને,
 રમણી મોહ્યો હાસ્યથી કયારે તને મળું-ચેન૦

વૃન્દા—

૨૪

માર્ચી શું મોહનાં બાણુ તેં કુમાર-માર્ચી-
 ચીતકું ચોરી વશ કરી તેં, ભાન બુલાવી હીધું-કુમાર૦
 તુજ વિયોગે દુઃખી પ્રેમ હું,
 તુજ રટણુ કરું સાંજને સવાર-માર્ચી૦
 બુલ્લી ભમું તુજ આતુર હું તો,
 આજ હૃદયમાં આનંદ અપાર-માર્ચી૦

વિજય—

૨૫

ચીતકું ચોરી વશ કરનારી પ્યારી, શું સમજાવે સાનમાં;
 વૃન્દા-ઠાલા મારા, છેલ છળીલા લાલા,
 શું મલકાવ્યો માનમાં;
 વિજય-કામણુગારી, નયન કટારી મારી,
 ભરજોબનના તાનમાં;

વૃન્દા-ઠાલા મારા વશ કરનારા પ્યારા,
પ્યારી ખરશો ધ્યાનમાં-ચીતડુંં

વિજય-ઠાલી મારી વશ કર્યો પ્યારી પ્યારે,
વૃન્દા-મુંદર સ્વામી, સ્નેહ તમારો સત્તાવે-ચીતડુંં

વિજય-ઠા ઠા રઢીયાળી બાળા;

વૃન્દા-ઠારે લટકાળા લાલા;

વિજય-મારી મોહ બાણ પ્યારી શું સત્તાવે છે;

વૃન્દા-ઠંગારા લુટારા લાજ શું લુટાવે છે;

વિજય-શું સરમાવો;

વૃન્દા-ના સરમાવો-ચીતડુંં

શેરખાં— ૨૬

ઠા ઠા હિલદાર તુમપે મેં ફીદા,

તેરા ગોરા ગોરા ગાલને કીયા ખેઝાર,

મેના-સરમાવો ચાને લાલ, ચીતના હરનાર,

વશ કીધી ભોળી બાળ પ્યારા પ્યારથીરે;

મોજી-શેઠ જીમો ફેશનદાર નાર;

ભોળા-રાંડે આજે કર્યો મને ખેહાલ;

મોજી-જીમો મેં જાય,

લોળા-હાય શું થાય,

મેના-પથર લકને માથું ફેડાય-૦હા૦

લોળાનાથ—

૨૭

લકિતમાં હવે લળશું રે તણ આ જંજળ (૩)

સુત હારાલિક કામ ન આવે,

ત્યાગી તેને જીવ જશે રે, પ્રભુને દુવાર-લકતી૦

લાલચમાં મન નિશદિન લટકે,

નાહક સુખી મન પાડેરે, દુખીયો સંસાર-લકતી૦

દરબારીઓ—

૨૮

રાખે અમર વિશ્વંભર રાજતાજ ;

સર્વ રાજના શ્રેષ્ઠ શીરામણી,

નેક ન્યાય નીતિ થકી ચલાવે છે રાજ-રાખે૦

કુશળ ફેળવણી આહક રાજ,

નિશદિન કરે તમે પ્રજા હિત કાજ-રાખે૦

પ્રભુ પ્રત્યે છે અરજ અમારી,

હીર્ધાયુધી હજો અમ ગુરવીર રાજ-રાખે૦

પુખ્તસેન—

૨૯

સોંપું છું પુત્રી મારી (૨)

શુરવીર શુરવિરતા બાળી (૨) સોંપું૦

૨૭

સાખી

વૃન્દા-ઉપકારી ઉપકારને, બદલે અરપું દેહ ;

નિશદિન રહીશું હળી મળી, ધરી પરસ્પર સ્નેહ.

વિજય-સુખ દુઃખની સાથી જાણી, સ્નેહે સ્વીકારૂં પાણી,

દરબારીયો-સુખી રહો નર નારીરે-સોંપું

સર્વે--

૩૦

સીધાવો સીધાવો, પ્રપંચી પાપી દુશમનોને

જઈકરી હરાવો :

વિજય-મુજ બન્ધુને બમાવી, પ્રપંચથી ફસાવી,

હરખાય મનમાં અતિ, મુજ રાજ્યને પચાવી,

જશે ક્યાં તે હરામી, શોધી કાઢીશ કામી,

દુશમન હજોનો હાટ વાળી, રહીશું સુખ માણી-સીધાવો

વૃન્દા—

૩૧

આજે સ્વામી સંગાથે રંગે રમવા,

પુષ્પ શય્યા હું સજવું ;

રતિ રમનાશ, રઢીયાળા, મદન માટે-પુષ્પ

બહાલા બહાલમ સંગાથે વસીશું ;

સુખ દુઃખની વાતો કહીશું ;

કળી કરમાતી ખીલવવા કાજ આજે-પુષ્પ

કેશવ—

૩૨

શોધીશું જઈને મિત્રને દેશ વિદેશમાં ;
 વૃન્દાને ફરી વિજય જો મળશે, શંકા તેની સર્વ તો ટળશે,
 મિત્ર જો મળશે, દુઃખ સૌ ટળશે,
 શત્રુ હણાશે, ધર્મ પળાશે,
 આનંદ મન અપાર, દિલે યાનાર-શોધીશું.
 કપટ કપટને હાથ જતાવી, હરાવી લઈશું રાજ છીનાવી,
 વિજયને હવે રાજ, ધરી શિરતાજ-શોધીશું.

૩૩

નગજનો—દુઃખોના હરીયા મહિં,

દુખતા જાણી કેણુ અમને તારશે ;

ફેરીવાળો—રસ્તે જોઠો તો માંડી હાટડું,

કપટે આવી કીધી તીયા તકરાર, લુંટી લીધો માલ-દુખો.

પ્રાણાણુ—હખણુ લેવા ગયો દરબારમાં,

સિપાઈએ કાઢ્યો બાર, મને મારી લાત,

કહું કેને વાત-દુખો.

નગરશેઠ—પેઢી લુંટી પરાણે પાપીએ,

વીણ વાંકે મને માર્યો અતીશય માર, કેને હલેવાય-દુઃખો.

અંક બીજો સમાપ્ત.

અંક ત્રીજો.

૩૪

કપટ-ઠહારે રંગીલી નાર, રસીલી દીલદાર (૨) ઠહારે૦

મેના-શુરા સરદાર, હૈયાના હાર, પ્રાણુઆધાર,

હરશાવો પ્યાર-ઠહારે૦

કપટ-વશ કર્યો આજે પ્યારી તે' પ્યારથી,

મેના-દીન દાસી બુલાવે વહાલા બા'લથી,

મારા શુરા સરદાર, પધારો આ વાર,

દર્શાવીને પ્યાર-ઠહારે૦

વૃન્દા—

૩૫

નવ દીઠો રે મારો સ્યામ, વિયોગે હું ઝુરી મરું;

જંગલ ભેઠ વળી, શહેર સૌ શોધ્યાં કરી,

ક્યાંય ન દીઠો, મારો પ્રાણુ રે (૩) નવ૦

ઠહાલા વિયોગે બળું, શોધમાં ફરતી ફરું,

શીદને રંજડો છો મુનલુ રે (૩) નવ૦

ભેરવાનંદ—

૩૬

સાખી

અંબળ અતુરા ચેતજે, નાહક ખોશે જાન,

આત્મહત્યાદિક દોષથી, નરે જશે તુજ પ્રાણુ.

વિજય—

૩૭

હાથ બન્ધુ હશે તુજ શી ગતિ;
 તુજ સ્થિતિ શી હતી, (૨) વશ કર્યા જૂપતિ-હાથ૦
 પકડાયો તું પ્રપંચ પાસે, કળી ન કપટ કૃતિ,
 દુષ્ટ હૃદયની દુર્મતીને, તેં મન ખારી શું સતી-હાથ૦
 દુઃખ સાંભળતાં મુજ બન્ધુનું, રહે ન હોશ ધૃતિ,
 કપટને કર બતાવું જૈને, સહાય થશે શ્રીપતિ-હાથ૦

૩૮

વૃન્દા-ઇશ તુજ કૃપાયે પામી, ફરી મમ સ્વામી,
 અંતરે આનંદ અપાર;

વિજય-મમ કાળે સુંદર પ્યારી, સદ્યાં દુઃખ ભારી,
 રીખાવી રસીલી તેં કાય;

વૃન્દા-શ્યામ ભય નારી ત્યાગી, શી રીતે સહે તે નાર,

વિજય-ધર્મથી અધિક પ્યારી, નવ કદી ગણાય-ઇશ૦

સાખી.

વૃન્દા-પ્રેમ પાશથી બાંધીને, કરી મને હેરાન;

વિજય-કૃપા થતાં કિરતારની, ફરી મળી તું પ્રાણ.

૩૧

કેશવ—

૩૬

હાય શીરે દશા થૈ આ મારી, દુઃખ આવી પડ્યું આજે ભારી,
હૃદય ખળે છે મિત્ર વિયોગે, હાલત થઈ દુઃખીય રી-હાય૦
દુઃખ કેમ સહી શકાય, મિત્ર દર્શ નવ પમાય;
કર સહાય શ્રી મોરારી (૩)
નિજ સેવક ગણી, ઉર અરણ્ય ધરી,
ઠગ્ટ દીયોને બિહારી-હાય૦

મોહલાલ—

૪૦

દીન દશા થઈ માહરી, વીણ વાંકે દુઃખ સહું,
ચીરાય છે મુજ ચીતહું, કેને જઈ કહું-દીન૦
કેમળ વચનો કપટનાં, મુજ હૃદયને રૂંધે,
દુષ્ટ દગો દહને હવે, મુજ વૈભવો લુટે-દીન૦
ધર્મ કૃપા કર તું હવે, આ રંક બાળની.
બુદ્ધી બાણી જગને, જોઈ રાહ કાળની-દીન૦

નાયકા—

૪૧

પુશાલી, છવાઈ આજે ભારી, વિજયી થયા રાજ;
ફરી રાજ પામ્યા, દુઃખ સૌ પામ્યા,
દુસ્મન દગા પર ફર્યું પાણી-વિજયી૦

હુઃખમાં હુએલી વેસ્ટીને આજે મુખ ભારી,
 દેછે આશિકે આજ તુજને અતિ હપ મારી;
 પ્રભુએ દીધા આજી ઉર અમ અર્જ આજી,
 મલ્યુ દરીઆજ આજ આપને તે છે એ 'ધાણી--દરી'

સર્વ—

શ્રી પતિ પ્રતાપે આનંદ આજે ભારી,
 વિજયી કરાવી વિપત્તિ સૌ વિહારી--શ્રીપતિ૦
 જગત પતિ આજે થયા સહાયકારી,
 યશ કીર્તિ જગત મહિં પ્રસરાવી--શ્રીપતિ૦
 વૃજના વિહારી અરણ્ય ઉર ધારી,
 વૃન્દા કેરા કેડ પુર્યા તે ગિરિધારી--શ્રીપતિ૦

